

Боднарчук Юрій Вікторович

13.10.1955 – 12.07.2013

12 липня 2013 року, у розквіті творчих сил та планів, помер відомий український математик-алгебраїст, доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри математики Національного університету “Києво-Могилянська академія” — Юрій Вікторович Боднарчук.

Юрій Вікторович Боднарчук народився 13 жовтня 1955 року в Черкасах у родині математиків, Боднарчука Віктора Гавриловича і Правоторової Галини Іванівни. Це була висококультурна родина українських інтелігентів-шестидесятників, які змогли передати свої ідеали справедливості та любові до України і синові. Віктор Гаврилович — відомий математик, учень Глушкова В.М., — був одним із тих, хто підписав відомий лист-протест 139-ти до найвищих керівників СРСР з вимогою припинити практику протизаконних політичних судових процесів. За це його було звільнено з Київського державного університету імені Тараса Шевченка, де він працював за сумісництвом, а в 1972 році, під час другої хвилі репресій, звільнено і з основного місця роботи — Інституту кібернетики АН УРСР. Працювати за фахом йому більше не дали, лише згодом він зміг оформити невеличку пенсію за станом здоров'я. Тиск чинився і на Галину Іванівну. Зокрема, вона була змушена регулярно відвідувати так званий “перший відділ”, де від неї вимагали дати згоду на примусове “лікування” Віктора Гавриловича.

Атмосфера людської гідності і взаємоповаги, що панувала в сім'ї, мала вирішальний вплив на формування характеру та поглядів Юрія Вікторовича. Глибокий патріотизм, безкомпромісність у відстоюванні справедливості і водночас велика скромність, любов

та повага до людей, готовність завжди прийти їм на допомогу — ось основні риси, його характеру, притаманні йому протягом усього життя.

У 1972 році Юрій Вікторович закінчує середню школу і вступає на механіко-математичний факультет Київського державного університету імені Тараса Шевченка, який і закінчив у 1977 році, спеціалізуючись по кафедрі алгебри та математичної логіки. По закінченні університету він починає працювати в Українському науково-дослідному гідрометеорологічному інституті (УкГГМІ), однак продовжує цікавитися алгеброю. Зокрема, він бере активну участь у роботі Київського алгебричного семінару, а в 1981 році вступає до аспірантури. Науковим керівником Юрія Вікторовича був видатний алгебраїст Лев Аркадійович Калужнін, який у 60-ті роки минулого століття зміг відродити славетну Київську алгебричну школу, розгромлену і знищену в сталінські часи.

У 1985 році Юрій Вікторович захищає кандидатську дисертацію на тему “Автоморфізми нестандартних вінцевих добутків груп” і продовжує працювати в УкГГМІ.

Педагогічна діяльність Юрія Вікторовича починається у 1990 році, коли він переїжджає до Вінниці на посаду старшого викладача фізико-математичного факультету Вінницького державного педагогічного інституту (з 1998 року — Вінницький педагогічний університет ім. М. Коцюбинського). У 1994 році Юрій Вікторович повертається до Києва і з цього часу і до останніх днів свого життя вся його наукова та педагогічна діяльність пов'язана із Києво-Могилянською Академією. Він стає першим штатним співробітником кафедри фізико-математичних наук департаменту природничих наук, де на посаді доцента пропрацював 3 роки. У 1997 році Юрій Вікторович створює кафедру математики департаменту інформаційних технологій (зараз — кафедра математики факультету інформатики Національного університету “Києво-Могилянська Академія”), на якій працював на посадах доцента та професора, а з 2000 року обійняв посаду завідувача кафедри.

У 2004 році Юрій Вікторович захистив докторську дисертацію на тему “Нескінченновимірні алгебраїчні групи поліноміальних перетворень афінних просторів”. У цій дисертації та в роботах, що їй передували або зроблені вже після захисту дисертації, Юрій Вікторович отримав цілий ряд важливих і глибоких алгебраїчних результатів. Зокрема, розглядаючи афінні групи над нескінченими полями як підгрупи групи Кремони, він довів максимальність скінченної афінної групи. Він також довів, що група ручних поліноміальних перетворень породжується афінною групою і одним довільним нелінійним трикутним перетворенням.

Велика частина наукового доробку Юрія Вікторовича присвячена дослідженню автоморфізмів різних груп. Так, йому також належить повний опис регулярних автоморфізмів груп блоково-унітрикутних та блоково-трикутних перетворень над полями характеристики 0 та над скінченними полями. Зокрема, він показав, що будь-який регулярний автоморфізм афінної групи Кремони є внутрішнім. Важливими є результати Юрія Вікторовича про будову автоморфізмів нестандартних вінцевих добутків. Спираючись на ці результати, він зміг охарактеризувати групи автоморфізмів силовських p -підгруп симетричних груп скінченного степеня.

Серед інших результатів Юрія Вікторовича слід відзначити узагальнення відомої теореми Пітера Неймана про ізоморфізм стандартних вінцевих добутків груп на випадок вінцевих добутків транзитивних груп перетворень з абстрактними групами.

Юрій Вікторович проводив величезну організаційно-наукову роботу. Окрім завіду-

вання кафедрою він був членом Вченої ради НаУКМА, членом спеціалізованої вченої ради Інституту математики НАНУ, членом Київського математичного товариства, неодноразово опонував докторські та кандидатські дисертації, був незмінним головою редколегії серії “Фізико-математичні науки” (розділ математика) журналу “Наукові записки НаУКМА”, членом редколегії журналу “У світі математики”, одним з ініціаторів та організаторів проведення міжуніверситетських наукових конференцій молодих вчених з математики та фізики, тощо. Під його керівництвом захищено дві кандидатські дисертації.

Завдяки зусиллям Юрія Вікторовича у 2007 році в Національному університеті “Києво-Могилянська Академія” було відкрито нову спеціальність — “прикладна математика”, а у 2012 відбувся перший набір на магістерську програму за цією спеціальністю.

Особливо слід відзначити педагогічну діяльність Юрія Вікторовича. Він не жалів ні часу ні сил на підготовку молодих спеціалістів. Через специфіку Києво-Могилянської Академії більшість математичних курсів для її студентів потрібно було розробляти майже з нуля. Серед них були і зовсім оригінальні курси як, наприклад, курс, присвячений сучасним методам захисту і передачі інформації. Юрій Вікторович також керував великою кількістю дипломних і магістерських робіт. Завдяки педагогічній майстерності і товариському ставленню до студентів він завжди був їх улюбленцем.

Загалом професор Ю.В.Боднарчук є автором понад 40 наукових праць, багатьох науково-методичних розробок, серед яких навчальні посібники з лінійної алгебри та аналітичної геометрії, дискретної математики, математичної логіки та теорії алгоритмів, вищої математики. За посібник “Основи дискретної математики” (у співавторстві з Б.В.Олійник) Юрій Вікторович отримав премію імені Петра Могили (2009 р.).

Згадка про Юрія Вікторовича зігриває душу. Він назавжди залишиться в пам’яті всіх, хто його знав, як високоінтелегентна, скромна, справедлива, чуйна людина, здатна завжди прийти на допомогу.

Артемович О.Д., Банах Т.О., Гаврилків В.М., Ганюшкін О.Г., Григорчук Р.І., Дрозд Ю.А., Загороднюк А.В., Зарічний М.М., Заторський Р.А., Кириченко В.М., Комарницький М.Я., Никифорчин О.Р., Петравчук А.П., Петричкович В.М., Пилипів В.М., Сущанський В.І., Шарин С.В., Шарко В.М.